

ТОДОР А. ТОНЧЕВ.

ОСНОВАТЕЛЕН ЛИ Е У НАС АНТИСЕМИТИЗМЪТ

Русалена Пенджекова-Христева, Пламен Славов

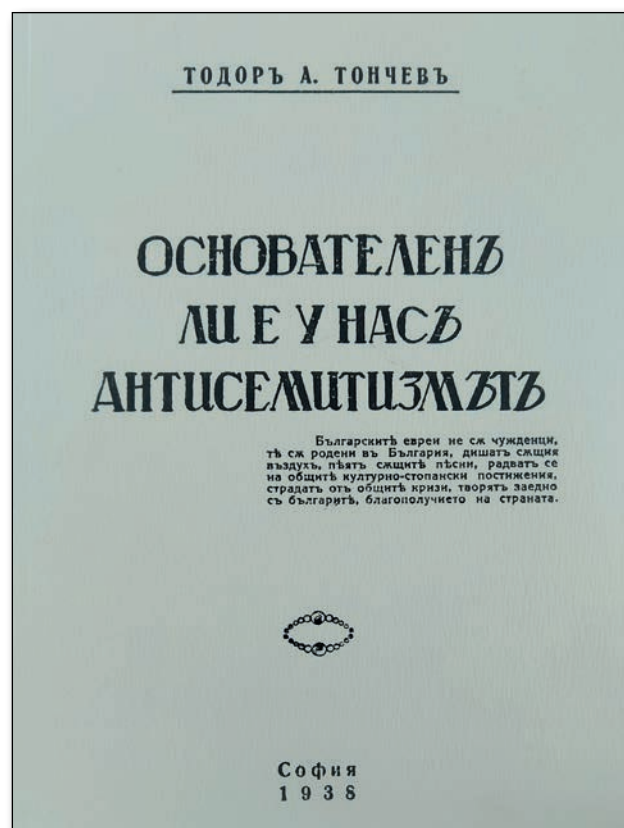
Авторът на изданието „Основателен ли е у нас антисемитизмът“ – Тодор Апостолов Тончев (22.06.1908 – 01.09.1995), е един от онези, малко познати, представители на българското общество, които посвещават персоналната си интелектуална енергия на важни за социума каузи и издигат глас в защита на българските евреи още преди да е приет Законът за защита на нацията през 1941 г.

Той е роден в гр. Хасково, а през 1930 г. завършва Военноморското училище в гр. Варна. Именно там има възможност да се сприятели и да общува с представители на еврейската общност, което предопределя и идейните му убеждения срещу зараждащия се и в България антисемитизъм. Създава Проектантско бюро за технически и конструктивен контрол, след което последователно работи като инженер в гр. Мадан и гр. Кърджали до пенсионирането си. През 1960 г. се установява със семейството си в гр. Пловдив, където остава до края на живота си.

Важно е да се поясни, че представянето съчинение е отпечатано за първи път през ноември 1938 г. По обясними причини книгата е инкриминирана, а нейният автор е осъ-

ден и прекарва една година в Кюстендилския затвор.

Благодарение на инициативата и целенасочените усилия на областния управител на област Пловдив – Здравко Димитров, второто

издание на книгата на Тодор Тончев „Основателен ли е у нас антисемитизмът“, целият тираж, от което е дарено на наследниците на автора, приятно изненадва любителите на популярни исторически четива в годината, в която гр. Пловдив неслучайно е избран за Европейска столица на културата. Космополитният характер на гр. Пловдив го превръща в особен мултикултурен център, обединяващ хора от различни етноси и вероизповедания, сред които са и представителите на еврейската общност.

Книгата „Основателен ли е у нас антисемитизмът“ днес е библиографска рядкост, което оправдава и нейното повторно публикуване. Преиздаването ѝ също се случва и благодарение на изключителната активност на неговата дъщеря д-р Валентина Тончева, която съхранява, изпълнява и предава във времето и паметта, бащиния си завет. Реализирането на изданието е и своеобразен реверанс към паметта на Тодор Тончев, от чийто рождение през 2019 г. се навършват 111 години.

С цел запазване автентичността на авторския език и стил, и духа на епохата, е предпочетено факсимилното възпроизвеждане на текста, реализирано полиграфски от екипа на Издателски комплекс ВУСИ.

В съдържателно отношение книгата представлява популярно публицистично издание, в което е направена кратка историческа ретроспекция за еврейската общност в България.

Посланието на автора гласи: „Настоящият труд посвещавам на храбреците-герои, български евреи, които строят със свръхчовешки усилия националния си дом ЕРЕЦ-ИСРАЕЛ.“ Той пояснява, че инициативата е лична и продиктувана от високо хуманната идея за разкриване на историческите обстоятелства и истини за българското еврейство.

В началото на изложението Т. Тончев се спира на проблемите за етимологията на

използваните наименования за евреите и на спорните въпроси за техния произход. На базата на исторически извори проследява тяхната диаспора на Балканите. В този контекст разглежда присъствието им в средновековната българска държава и през периода на османотурското владичество. По-обстойно авторът изследва присъствието на евреите след Освобождението на България (1878). Особено внимание обръща на участието, в редиците на българската армия, на евреи в Сръбско-българската война (1185), в Балканските войни (1912 – 1913) и в Първата световна война (1915 – 1918). На базата на официални статистически данни, дава сведения за демографската характеристика на евреите, стопанската им дейност и упражняваните професии. Отбелязва, че към 1934 г. еврейското население в България е 48 565, което съставлява 0,80% от цялото население на българската държава. Потвърждава сведенията, че те са предимно градско население, като най-много от тях живеят в градовете София, Пловдив, Русе, Варна, Видин и Дупница. Изчерпателни са и приведените статистически данни за професионалната им заетост, предимно в сферата на търговията, занаятите и индустрията.

В заключителната част Т. Тончев заявява личната си морална и гражданска позиция относно зараждащия се антисемитизъм. В случая, макар авторът да не е професионален историк, по-важни се оказват неговите идейни послания, чрез които той отстоява и споделя най-общочовешките духовни ценности за толерантност към различията и за споделена любов към човека, независимо от неговия произход и религия.

В този аспект е важно да отбележим и безспорните заслугите на представителите на българския духовен, политически и интелектуален елит за спасението на българските евреи, но и не по-малко значимите опити

на отделни български граждани с изострена чувствителност, които пропагандират дълбоко хуманни идеи, насочени срещу антисемитизма. Именно такава личност е и Тодор Тончев, който по неблагоприятно за него стечение на обстоятелствата се оказва обречен на незаслужена забрава.

Предлаганото издание най-добре говори за себе си и за своя автор. То е адресирано към вниманието на всички онези читатели, които проявяват интерес не само към драматичната история на евреите, но и към рефлексите на тази сложна и актуална тема в българското общество.

Областният управител Здравко Димитров връчва тиража на второто издание на книгата „Основателен ли е у нас антисемитизмът“ на наследниците на Тодор А.Тончев